

Бібліотека Житомирського державного університету імені Івана Франка

Олексій Макаренко

(21.09.1936 – 2.05.2005)

*до 90 річчя від дня народження
мандрівка мистецькою галереєю*

Житомир 2026

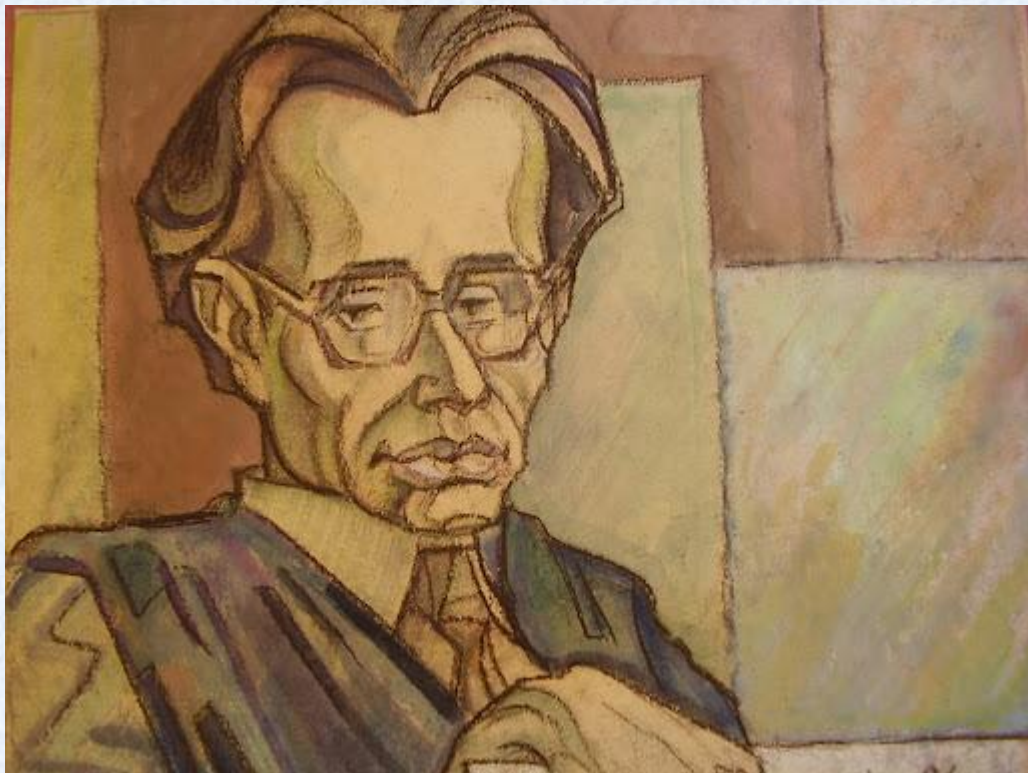
Макаренко Олексій Дмитрович (21. 09. 1936, с. Брусилів, нині смт Житомир. обл. — 02. 05. 2005, Житомир) – художник декоративного розпису. Заслужений майстер народної творчості УРСР (1988). Всеукраїнська премія ім. І. Огієнка (1995).

У 1941 фашисти скинули його на гранітні скелі над р. Тетерів. Унаслідок перелому хребта та п'яти ребер став інвалідом, до паралічу ніг згодом додався туберкульоз.

Середню освіту здобув у Житомирському інтернаті.

Значний вплив на творчість Макаренка справило знайомство 1972 р. з художником В. Кобилінським.

Працював у Житомирі: художник іграшкової фабрики, вчитель позакласної роботи інтернату для дітей-сиріт, викладав малювання у школах.

В. Кобилінський. Олексій Макаренко (1986)

Учасник міських, обласних, всеукраїнських, зарубіжних мистецьких виставок від 1976. Персональна – у Житомирі (1978), Львові (1980). Продовжуючи традиції народного декоративного розписів, Макаренко виробив власний стиль, названий мистецтвознавцями «пелюстковізм» або «платковізм», в основі якого лежить своєрідне асоціативне сприймання світу. Його квітковий дивосвіт сповнений духом народних казок і легенд, євангельських сюжетів; роботам притаманні вивіреність пропорцій, лаконічні узагальнення, гармонія. У казково-алегоричних композиціях через зображення рослинних мотивів порушував складні філософські проблеми.¹

¹Шевчук А. М., Чайковська В. Т. Макаренко Олексій Дмитрович. *Енциклопедія Сучасної України* / редколегія: І. М. Дзюба та ін. Київ, 2017. Т. 18. С. 549. URL: <https://esu.com.ua/article-60628>.

Створював картини на теми творів Т. Шевченка, Лесі Українки, І. Огієнка, В. Стуса, Ю. Словацького. Деякі роботи зберігаються у Житомирському краєзнавчому музеї, Літературно-меморіальному музеї Лесі Українки (м. Звягель), Кмитівському музеї образотворчого сучасного мистецтва (Коростишівського району; обидва – Житомирської обл.), Львівському музеї народної архітектури та побуту, Національному музеї Т. Шевченка, Національному центрі народної культури «Музей І. Гончара», Національному музеї народної архітектури та побуту України (Київ). В Брусилові створено музей «Дивосвіт Олексія Макаренка».

Микола Перемишлєв. Портрет Олексія Макаренка

Основні твори:

цикли — «Лісова пісня», «Шевченкіана», «У кожного цвіту обличчя своє», «Портрети-характери», «Україна. Реквієм» (усі — 1980–2000-і рр.), «Знаки Зодіаку» (2005); «Цить, капосне!» (1985), «Сова» (1986), «Давай потанцюємо!», «Чорнобильська Мадонна» (обидва — 1991), «Архангел Михаїл» (1993), «Ангел-флейтист», «Жар-птиця» (обидва — 2003).

Мадонна з немовлям. 25.09.1998. ДСП, мішана техніка

Ангел-охоронець. 1995. 60 x 44. ДСП, мішана техніка.
Angel the Protector. 1995. 60 x 44, chipboard, mixed media.

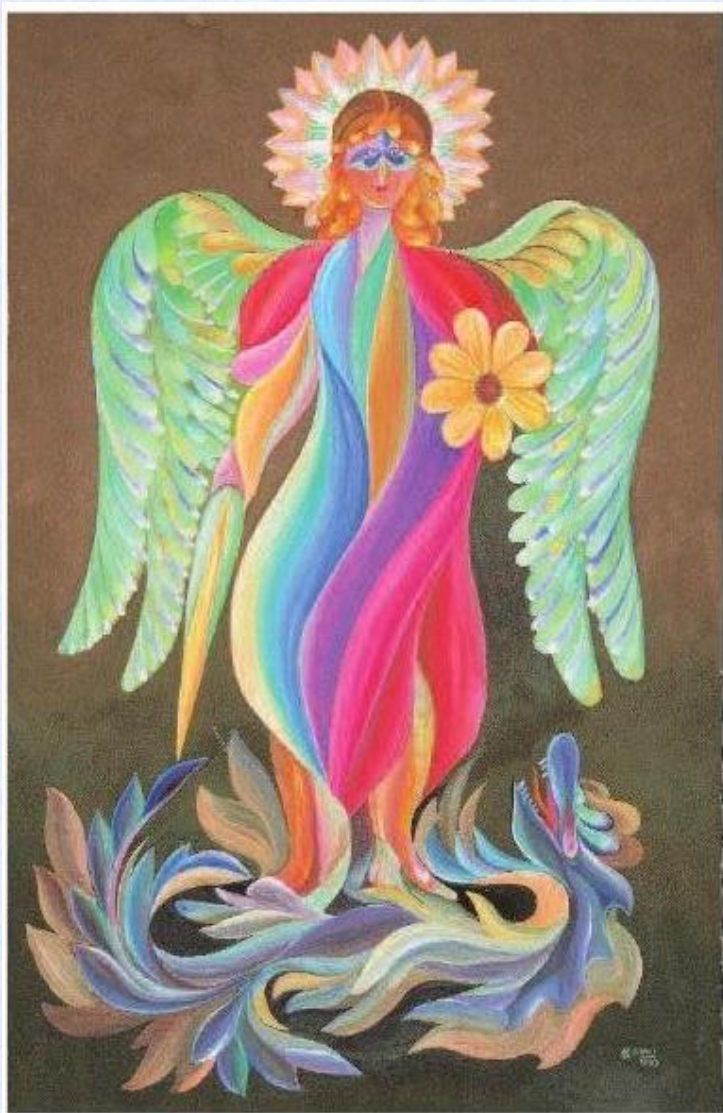
Ангел-охоронець. 1995. ДСП, мішана техніка

Янгол. 30.01.1998. ДСП, мішана техніка

Ангел-флейтист. 05.10.2003. ДСП, мішана техніка

Архангел Михаїл. 01.08.1993.
ДСП, мішана техніка

Апостол Павло. 09.12.1993. ДСП,
мішана техніка

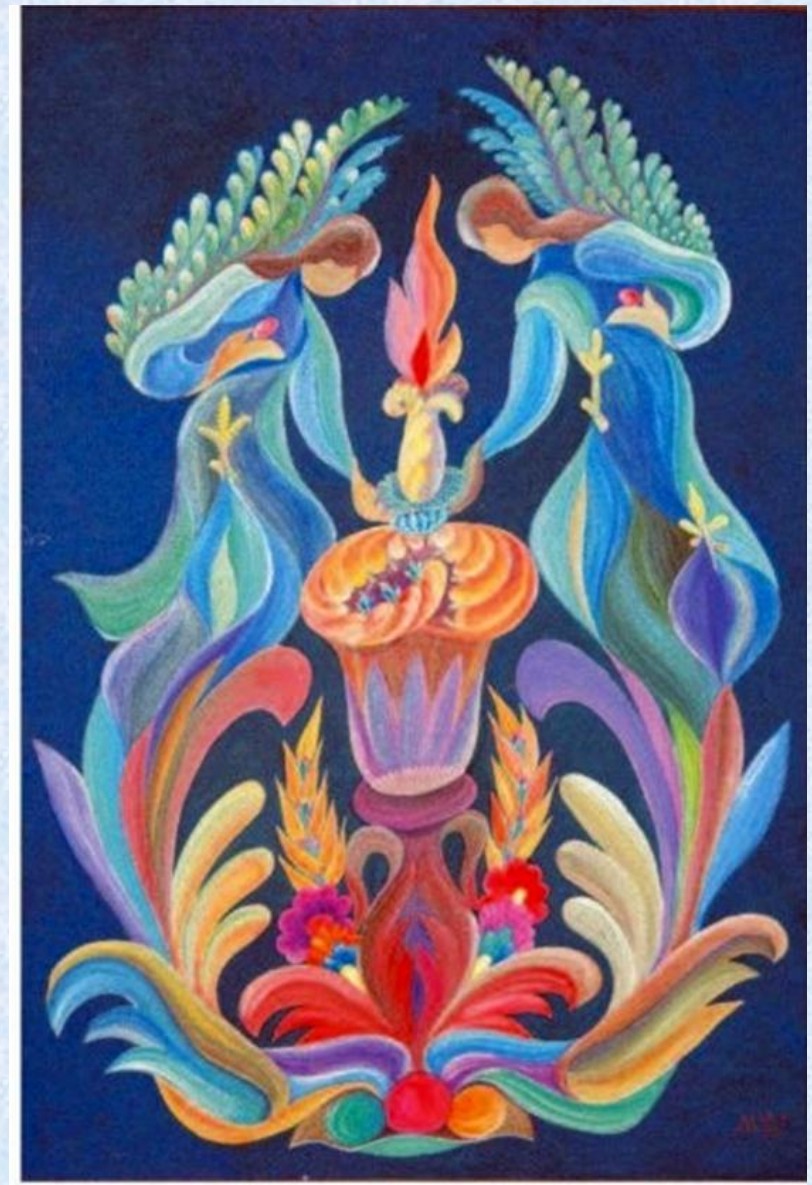
Євангеліст. 30.05.1994. ДСП,
мішана техніка

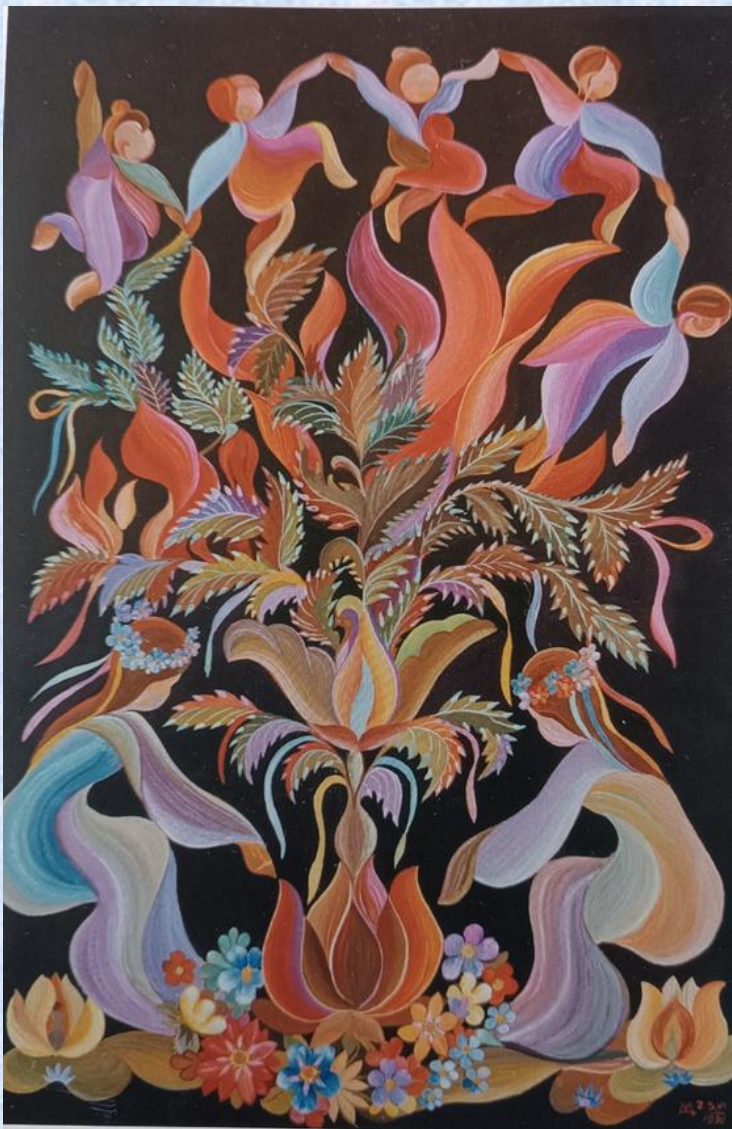
Коляда. 12.12.1991. ДСП, мішана
техніка

Вербна неділя. 18.04.1999. ДСП, мішана техніка

На Великдень. 10.04.1997. ДСП, мішана техніка

Свято Івана Купала. 25.06.1991. ДСП,
мішана техніка

Купальське багаття. 25.01.1995. ДСП, мішана
техніка

Святий дух. 21.11.1992. ДСП, мішана
техніка

Покрова. 23.10.1990. ДСП, мішана
техніка

Калина. 12.04. 1991. ДСП, мішана техніка

Козак-бандурист. 10.10. 1996. ДСП, мішана техніка

Співають солов'ї. 25.10.1991. папір,
мішана техніка

У любові. 8.12.1990. Картон, мішана техніка

Легенда про волошку. 30.11.1997. ДСП,
мішана техніка

Легенда про ромашку.
4.01.1998. ДСП, мішана техніка

Легенда про Стокротку. 10.01. 1999.
ДСП, мішана техніка

Філософ. 1992. ДСП, мішана
техніка

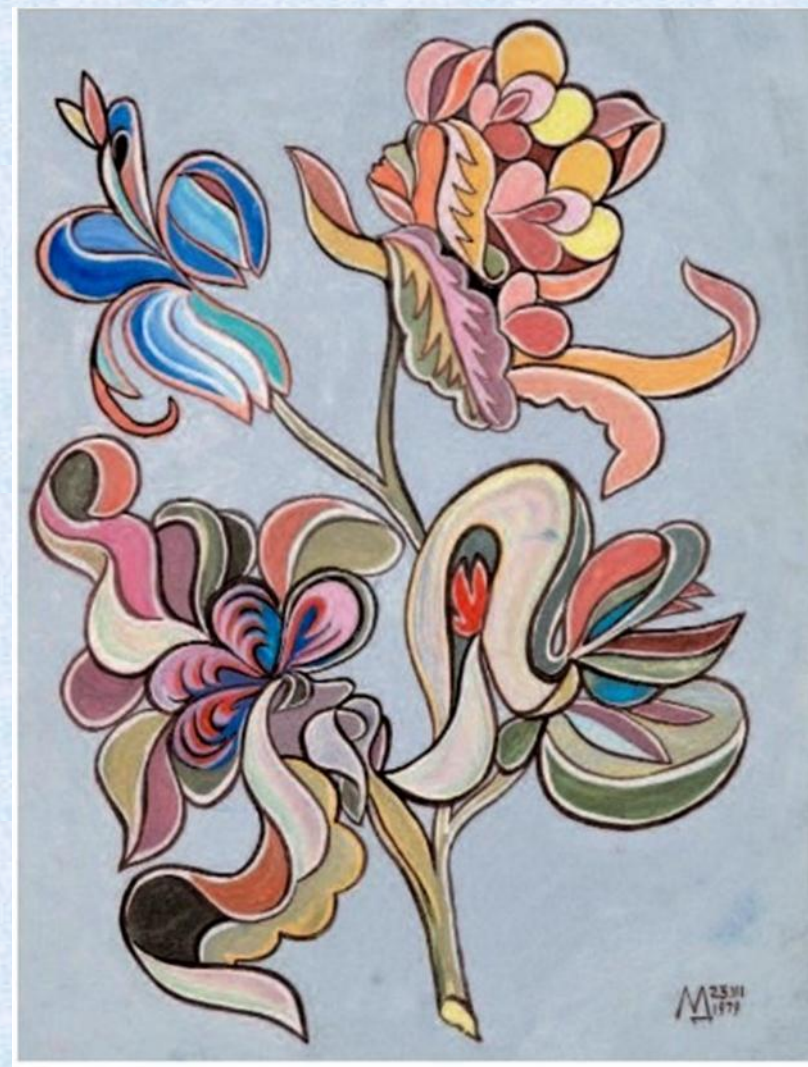
Розквіт. 1985. картон, мішана техніка

Давай потанцюємо! 25.07.1991.
ДСП, мішана техніка

Сова. 10.01.1986. картон, мішана техніка

Лісовик і русалка. 23.03.1979. Папір, мішана техніка.

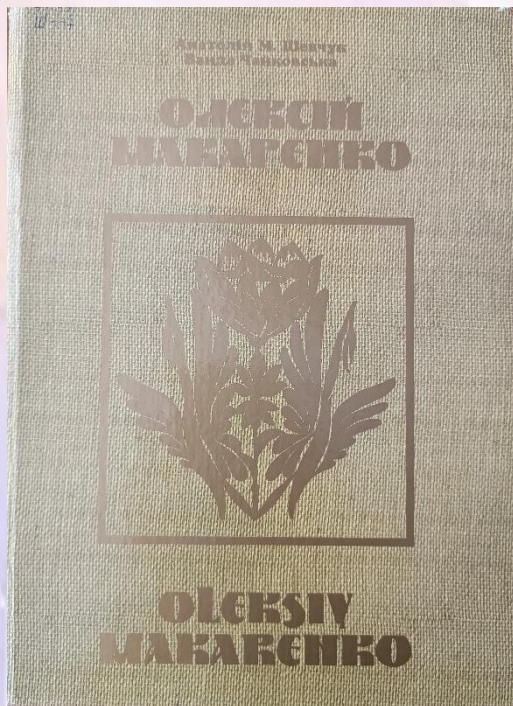

Русалонька. 12.05.1985. Папір, мішана техніка

Чугайстер. 31.05.1996. ДСП, мішана техніка

Література про митця:

Шевчук А. М., Чайковська В. Олексій Макаренко. Київ : Софія -А, 2006. 279 с. Бібліогр.: с. 278-279.

Розглядається життєвий та творчий шлях заслуженого майстра народної творчості лауреата премії імені Івана Огієнка Олексія Макаренка.

Творчий доробок майстра - це самобутнє явище в історії народного декоративно-ужиткового мистецтва України. У його доробку понад 800 розписів, частина яких зберігається у провідних музеях України та приватних колекціях світу.

- Концевич Є. Він витворив себе сам. Перед картинами Олексія Макаренка. *Тутешня кава* : Про земляків і не тільки, і не стільки, і не про всіх, і не про все... / Євген Концевич. Житомир, 2000. С. 138-146. (Бібліотека журналу "Авжеж!" ; ч. 26).
- Чайковська В. Т., Шевчук А. М. Дивосвіт Олексія Макаренка. *Кожному мила своя сторона* : краєзн. нариси про видат. людей, минуле Житомирщини, обряди, звичаї населення краю / редколегія: Б. У. Аврамчук, Л. І. Бондарчук, Л. П. Грузська та ін. Житомир : Журфонд, 1997. С. 119-121.
- Чайковська В., Шевчук А. Поетичне слово Тараса Шевченка в асоціативному живописі Олексія Макаренка. *Волинсько-Житомирщина*. 2010. Вип. 21. С. 166-175. URL: http://library.zu.edu.ua/vz/21/Vg_2010_21_24.pdf.
- Чайковська В., Шевчук А. "Лісова пісня" Лесі Українки у квіткописі Олексія Макаренка. *Світло спілкування*. 2016. N 21. С. 12-14.

- Шевчук А. Олексій Макаренко - творець великодніх мальованок. *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2009. N 4. С. 106-111.
- Шевчук А. Платковізм зоряного неба : світлої пам'яті Олексія Макаренка. *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2006. № 2. С. 130-134.
- Шевчук А. М., Чайковська В. Т. Макаренко Олексій Дмитрович. *Енциклопедія Сучасної України* / редколегія: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін. ; НАН України, НТШ. Київ: Ін-т енциклопед. досліджень НАН України, 2017, оновл. 2025. Т. 18. С. 549. URL: <https://esu.com.ua/article-60628>.
- Шевчук А. М. Особливості «пластичної» мови в ілюстраціях художника О. Макаренка до драми-феєрії Лесі Українки «Лісова пісня». *Вісник Житомирського педагогічного університету*. 2001. № 7. С. 151–155. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/757/>
- Олексій Макаренко – художник, майстер народного декоративного розпису (20 років тому). *Український погляд*. 01.05.2025. URL: <https://ukrpohliad.org/calendar/oleksij-makarenko-hudozhnyk-majster-narodnogo-dekoratyvnogo-rozpysu-20-rokiv-tomu.html>.

Підготувала Аліна Мартинюк